

Szlovénia műanyagipara

A Szlovénia már korábban Jugoszlávia GDP-jének 20%-át és az export 35%-át állította elő. Manapság az Európai Unió keretein belül mezőgazdasági országból fejlett ipari országgá vált. Kereskedelmi kapcsolatait erősíti, hogy 2007-ben csatlakozott az eurozónához. A műanyagipari termékek 62%-át exportálják.

Tárgyszavak: Szlovénia; piaci adatok; műanyagipar.

Egy kis történelem

Szlovénia (teljes nevén Szlovén Köztársaság, szlovénül Slovenija, Republika Slovenija) Közép-Európa déli részén, az Alpok lábánál terül el. Nyugaton Olaszország, délnyugaton az Adriai-tenger, délen és keleten Horvátország, északkeleten Magyarország, északon Ausztria határolja. Területe: 20 273 km², népessége kb. kétmillió fő. Fővárosa Ljubljana. Az Osztrák-Magyar Monarchia 1918-as összeomlása után a szlovének a Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz csatlakoztak, amely 1929-ben a Jugoszláv Királyság nevet vette fel. A második világháború alatt német, olasz és magyar megszállás alatt állt.

1945 végén megalakult Jugoszlávia, amelyben Szlovénia önálló tagköztársaság lett. Kezdetét vette a legendás Joszip Broz Tito marsall (Kumrovec 1892 – Ljubljana 1980) korszaka, aki maga is horvát és szlovén származású volt. Ekkoriban Jugoszlávia átmenetet képzett a keleti szocialista és a nyugati kapitalista országok között. Az életszínvonal megközelítette a nyugat-európaiakat, messze hagyva a keleti blokkot. A jólétnek és Tito karizmatikus személyiségének is köszönhetően a nemzetiségi és vallási ellentétek is mérséklődtek, bár nem szűntek meg teljesen. A jugoszlávok az 1960-as évektől teljesen szabadon mehettek külföldre munkát vállalni. A vendégmunkások hazautalásai óriási devizabevételt eredményeztek. Szlovénia már akkor a legfejlettebb tagköztársaság volt, jelentős turistaforgalommal, kiterjedt gazdasági kapcsolatokkal. *Szlovénia állította elő a teljes jugoszláv GDP 20%-át és az export 35%-át.* Pedig a szlovén lakosság akkor mindössze 1 500 000 fő volt a teljes lakosság kb. 10%-a.

Tito 1980-ban elhunyt. Ezt követően erőskezű vezető híján lényegében minden szétesett. Kiújultak a tagköztársaságok és a nemzetiségek közötti – korábban szőnyeg alá söpört – ellentétek. 1991. június 25-én Szlovénia kikiáltotta Jugoszláviától való függetlenségét, amit a Jugoszláv Néphadsereg beavatkozása követett. A támadás nem volt intenzív és határozott. Július 7-ére elhallgattak a fegyverek, véget ért a „szlovéniai tíznapos háború”. A véres jugoszláv polgárháború még négy évig tartott a szomszédos országokban.

A gazdaság fejlődése

Szlovénia a NATO-ba 2004. március 29-én lépett be, 2004. május 1-je óta tagja az Európai Uniónak, 2007. január 1-jén pedig csatlakozott az eurozónához.

A kedvező földrajzi elhelyezkedés, az Adriai-tengerpart, a turizmus, nyersanyagok és más természeti adottságok intenzív hasznosítása révén Szlovénia alapvetően mezőgazdasági országból fejlett ipari országgá vált.

A GDP 2018-ban 54,24 milliárd USD volt, ebből a szolgáltatások 65,9%, az ipar 32,2%, a mezőgazdaság pedig 1,8%-ot tett ki.

Az egy főre jutó GDP 2018-ban 36 745 USD/fő, a GDP növekedése 2018-ban 4,8% volt. Az infláció 1,8%. Az államadósság viszont a GDP 70-75%-át teszi ki, ami elég magasnak számít.

A foglalkoztatottsági ráta 2018-ban 75,4%-os volt és a népesség csupán 4,4%-a munkanélküli. A munkaképes korúak száma: 1 000 000 fő. A dolgozók aránya az egyes gazdasági szektorokban: mezőgazdaság 5,5%, ipar 31,2%, szolgáltatások 63,3%.

Születéskor várható élettartam: férfiak 73,25 év, nők 80,84 év. 0–14 éves korú lakosság: 14%, 15–64 éves korú lakosság: 70%, 65 év fölötti lakosság: 16%

A nyugdíjkorhatár férfiaknak és nőknek egyaránt 60 év. A ki- és bevándorlás mértéke kiegyenlített.

Minimálbér: 887 EUR (2019)

Bérenövekedés üteme: 4,9% (2019. szeptember)

Jegybanki alapkamat: 0% (2019)

Főbb kereskedelmi partnerek 2018-ban:

Export: Németország 20,3%, Olaszország 12,4%, Horvátország 8,1%, Ausztria 7,6%, Franciaország 5,6%

Import: Németország 18,1%, Olaszország 15%, Ausztria 10,5%, Horvátország 5,5%

A szlovén műanyagipar

A Kereskedelmi és Iparkamara számításai szerint a szlovén műanyagipar termelésének 62%-át exportálják. Ennek értéke 2014-ben 734 millió EUR volt, 2017-ben 770 millió EUR és 2018-ban már 882,5 millió EUR-ra emelkedett. Ezzel szemben az import 2014-ben 693 millió EUR, 2018-ban 785 millió EUR volt az Euromonitor International szerint. Tehát 2018-ban a műanyagipari export értéke 100 millió EUR-ral haladta meg az importot.

A szlovén műanyagipar sikerei több tényezőre vezethetők vissza: magasan képzett munkaerő, kiváló közlekedési kapcsolatok és a koperi mélytengeri kikötő. A szlovén kormány elindította a Kutatási és Innovációs Stratégia 2011–2020 című programot, amely támogatja a kutatás-fejlesztést, az ipart és a piac igényeinek jobban megfelelő innovatív termékek előállítását. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya gyorsabban növekszik, mint a többi OECD ország átlaga. A szlovén műanyagiparban 2014–2015-ben volt egy kisebb visszaesés, amiből már kikerült az ágazat. A műanyagipar (alapanyagok, késztermékek) piaci mérete 2014-ben 1,43 Mrd EUR volt, amely 2015-ben 1,25 Mrd EUR-ra esett vissza. 2017-ben már 1,45 Mrd EUR, 2018-ban 1,56 Mrd EUR lett. Az Eurostat szerint a szlovén műanyagipari termelés értéke 2008-ban 1,6 milliárd EUR volt, 2016-ban már 1,9 milliárd EUR. Ugyanebben az időszakban a műanyagiparban dolgozók száma érdemben nem változott. 2008-ban 13 500 fő, 2016-ban 14 100 fő. A működési eredmény a 2008-as 154 millió EUR-ról 2016-ban 223 millió EUR-ra nőtt. Viszont a termelési szerkezet átalakulását jelzi, hogy a műanyagipari cégek száma 2008-ban még 1119 volt mostanra már csak 981. Ez vélhetően a kisebb és

mikrovállalkozások megszűnése miatt következett be, mert a piacon nagyobb felvásárlás vagy egyesülés nem történt. A kisebb cégek – amelyek többnyire családi vállalkozásként működnek – folyamatosan próbálják megőrizni a függetlenségüket.

Az Eurostat vizsgálta az egyes műanyagipari termékkategóriákat is. A csövek, tömlők és tartályok exportja 3,1 millió EUR, a dobozok és rekeszeké 25 millió EUR volt 2017-ben. Az ajtó és ablakkeretek, profilok exportja 24 millió EUR-ot tett ki. Fürdőszobai felszereléseket 20,6 millió EUR értékben exportáltak, és 8,4 millió euró volt az import. Néhány termékkategóriában azonban az áruk behozatala meghaladta a kivitelt. 2017-ben a bútorokhoz kapcsolódó áruk behozatala 33 millió EUR volt, szemben a 19 millió EUR exporttal.

A műanyag csomagolások elleni küzdelem Szlovéniában már korábban elkezdődött. Ennek történelmi okai is vannak, mert az alacsony lakosságszámú hegyvidéki ország mindig is idegenkedett a túlzott csomagolásoktól és régóta ügyelnek a környezetvédelemre. Ez az oktatásnak is része. Papírpoharakat és egyéb hasonlókat egyáltalán nem gyártottak.

A szlovén műanyagiparban az elektronikai és az autóiipari termékek gyártása a legjelentősebb. Korszerű lézertechnológiák, számítógépes tervezés, szerszámkészítés, termékek fröccsöntése, profilok, csövek, lemezek és fóliák koextrudálása, hőformázás, hegesztés, nyomtatás és különböző kompozitok gyártása, mindezek egyaránt megtalálhatók. A 2002-ben alapított Szlovén Műanyag Klaszternek (Slovenian Plasttechnics Cluster) 80 kis- és közepes méretű műanyagipari vállalat a tagja. Központja: Celje, vezetője: Navodnik Janez.

A tagvállalatok összesen 5200 főt foglalkoztatnak (a műanyagipari dolgozóknak nagyjából a felét), összesített forgalmuk majdnem 300 millió EUR. Az export 72%-át ezek a vállalatok realizálják.

Szlovéniában számos ipari klaszter (autóiipari, elektronikai, környezetvédelmi, mezőgazdasági, erdészeti) működik, amelyeket egy országos szervezet koordinál. A szlovén petrokémiai ágazatban hazai és külföldi tulajdonban lévő cégek egyaránt megtalálhatóak. Hazai tulajdonban van a Navodnik, a Polycom és a csomagolásokkal foglalkozó Rotoprint. Külföldi társaságok a Henkel és Helios.

Az ágazat kibocsátásának körülbelül kétharmadát teszi ki a műanyag-feldolgozás. A Polycom elektronikai, gépipari és autóiipari (Renault Revoz) felhasználásra készít széles választékban fröccsöntött termékeket és alkatrészeket. Fő céljuk a fém alkatrészek műanyagokkal való felváltása. A sikerüket jelzi, hogy az árbevételt 75%-kal növelték az elmúlt években. 2017-ben 31,2 millió EUR árbevételt értek el, nettó nyereségük 2 millió EUR volt. Az árbevétel 81%-a az EU-n belüli országokba, valamint Dél-Amerikába és Ázsiába irányuló exportból származott. A Polycom 2018-ban megnyitotta az új, 12 millió EUR-ból épített üzemét Škofja Loka-ban.

A regionális kereskedelmi megállapodásoktól szintén a műanyagok exportjának a fellendítését várják. A 2019 májusában megkötött egyezmény keretében Szlovénia és Észak-Macedónia 500 millió EUR-ra növelné a kétoldalú kapcsolatokból származó forgalmat. Ezekben a szlovén társaságok, például a Rotoprint részt is kíván venni.

A szlovén műanyagiparnak kihívásokkal is szembe kell néznie az elkövetkező években. Az ágazat túlzott mértékben támaszkodik autóiipari beszállításra. Amennyiben Németország, a többi EU tagállam, vagy Kína csökkenti az autógyártását – aminek számos oka lehet: klímavédelem, gazdasági visszaesés, fogyasztói bizalom mérséklődése – a beszállítók komoly bajba

kerülnek. A szlovén gazdaság is nagyon erősen kötődik a némethez, de a szomszédos olaszhoz és osztrákhöz is, ezért egy esetleges visszaesés hamar éreztetheti a hatását.

A műanyagipart azonban elég versenyképesnek és innovatívnak tartják ahhoz, hogy gyorsan reagáljon a piaci változásokra. Erre példa a hőszigetelő panelek gyártása. Ezeknek a beépítésével meg lehet felelni az épületekre vonatkozó környezetvédelmi jogszabályoknak és az energiahatékonysági követelményeknek. A házak korszerű hőszigetelése – a szlovén éghajlati viszonyok ezt különösen indokolják – csökkenti az üvegházhatású gázok kibocsátását és az energiafelhasználást.

Szlovéniában a műanyag hulladék ellen már régóta küzdenek, de még bőven van kihívás itt is. Az ingyenes műanyag zacskók osztogatását 2019. januárban betiltották. Szlovéniában 2016-ban (a rendelkezésre álló legfrissebb Eurostat adatok szerint) 108,04 kg/fő csomagolási hulladék keletkezett, ebből 22,45 kg/fő volt a műanyag csomagolás.

Az összes újrahasznosított csomagolás mennyisége 87,64 kg/fő volt, ebből 18,61 kg/fő a műanyag csomagolás volt. Az EU átlaga 31,9 kg/fő a csomagolások esetén, ebből 23,72 kg/fő a műanyag. Ez azt jelenti, hogy a műanyagok újrahasznosításában még vannak lehetőségek.

Innovációk

2019 májusában a PlanetCare bejelentette, hogy olyan mikroszálalás szűrőt fejlesztett ki, amely felfogja a ruhákból a mosás és szárítás közben kiváló parányi méretű műszál darabkákat, amelyek jelentős mértékben szennyezik a vizeket. A szűrőket hozzá lehet majd kapcsolni a meglévő háztartási és a mosodai mosógépekhez is.

A Ljubljana Egyetem Biotechnikai Kar (Biotechnical Faculty, University of Ljubljana) munkatársai 2019-ben új típusú bevonatok kifejlesztésébe kezdett. Az új típusú bevonatokkal műanyagokat, fát és egyéb anyagokat lehet majd kezelni. Ezzel a fürdőszobai termékek jobban ellenállnak a nedvességnek és tartósabbak lesznek.

Autógyártás

1. táblázat

A szlovén autógyártás adatai, db

Év	2014	2015	2016	2017	2018
darabszám	118 533	133 092	133 702	189 852	209 378

A Renault Revoz Szlovénia egyetlen autógyára és egyben a legnagyobb exportőre. A Novo Mesto-ban található autógyárat még 1988-ban alapították, itt a Renault Clio és Twingo típusokat szerelik össze. Korábban, az 1970-es években a Renault a szlovén Lisostroj vállalattal együttműködésben számos Renault típust gyártott. A francia-szlovén autóipari együttműködés ötven évre nyúlik vissza. Az osztrák Franz Stronach tulajdonában lévő Magna Steyr csoport ljubljana-i és maribori üzemeiben alkatrészeket gyártanak a grazi üzem számára.

A szlovén-osztrák Tushek cég elkészítette az egyetlen *TS 900 H Apex* típusú gyönyörű szuperautót. Az autó közepén elhelyezett 4,2 literes nyolchengeres motor, melyet két kisebb elektromos egység támogat, 950 lóerőt, és 1400 Nm nyomatékot tud adni. A króm-molibdén ötvözetből készült váznak és a szénszál erősítésű karosszériának köszönhetően a tömege mindössze 1410 kg, 300 kg-mal kevesebb, mint a hasonló kategóriás *Honda NSX*. A Tushek szerint ezzel a kocsival 2,5 másodperc alatt gyorsul 100 km/h-ra, végsebessége pedig 380 km/h lehet. A kocsival ára nem ismert.

Háztartási gépek gyártása

A Gorenje a legnagyobb szlovén háztartásigépgyártó. Nagyobb méretű háztartási gépeket gyárt. A kontinens piaci részesedésének 4%-át birtokolja, ezzel egyike a nyolc legnagyobb európai háztartási készülékgyártónak. A társaság saját márkái a *Gorenje, Mora, ATAG, Pelgrim, Etna, Körting és Sidex*. A cég 1950-ben alakult, majd multinacionális vállalattá bővült. A Gorenje-csoport jelenleg 83 vállalatból áll, ezek közül 59 Szlovénián kívül található; több mint 70 országban vannak jelen, főként Európában. A háztartási készülékeken kívül a Gorenje gyárt kerámia konyha- és fürdőszobabútorokat, ezen kívül energetikai, ökológiai és kereskedelmi szolgáltatásokat nyújt. Együttműködik az osztrák Swarovski üvegyártó- és kristályüveg-csiszolóval és az olasz formatervező Pininfarina-val.

Az 1980-as évek végén a március 15.-i ausztriai utazások alkalmával az 50 dolláros valutakeretből váltott osztrák schillingért megvásárolt Gorenje fridgeszekrények a tévhit ellenében nem olasz, hanem jugoszláv (pontosabban fogalmazva szlovén) gyártmányok voltak. A Trabantok tetején, Zsigulik és Skodák csomagtartójában behozott Gorenje a rendszerváltás egyik jelképe lett.

Tengeri kikötő

A Koper-Capodistria Szlovénia egyetlen tengeri kereskedelmi kikötője. 1957-ben néhány lelkes szlovén politikus az észak-adriai térség gazdasági fejlődését kívánták előmozdítani. Az általuk alapított kikötőt beruházó vállalat az akkori szerény pénzügyi lehetőségek ellenére jó érzékkel és időzítéssel kezdte meg működését. A nem túl jelentős kisváros tengerpartján 1961-ben – a hajókon behozott narancs, citrom és a banán tárolására – megépült az úgynevezett gyümölcssterminál, majd 1968-ban az olajterminál is. Az első konténer 1973-ban érkezett meg a kikötőbe, majd a konténerforgalom folyamatosan növekedett. A 900 dolgozót foglalkoztató Koperi Kikötő jelenleg 3300 méternyi operatív partfallal, 247 000 m² zárt raktárterülettel és 22 daruval rendelkezik. A kikötő összteljesítménye eléri a 22 millió tonnát, a konténerkezelésé a közel 850 000 TEU-t, a Koperben ki- és berakodott autók száma pedig meghaladja a 790 000 darabot. A szlovén-magyar vasútvonal megnyitása óta a Koperi kikötő Magyarország számára negyedik legjelentősebb tengeri kikötő. Koper az elmúlt ötven évben Közép-Európa legfontosabb tengeri kapujává nőtte ki magát.

Összeállította: Jankelovics Péter

Mark Rowe: Small Slovenia retains doughty plastics manufacturing sector with strong export focus, *Plastics News Europe*, 2019. szeptember

www.tradingeconomics.com

www.giz-grozd-plasttehnika.si